

Szent István király élete.

Tíz évvel ezelőtt már a modern kritika elvei szerint írt „A magyar nemzet történetében“ Pauler Gyula méltatást az első magyar királyról, Szent Istvánról. Munkájába azonban még számos tévedés jutott a régi s nagyrészt kegyes czéllal költött kath. forrásokból. Pázmány könnyü lelkiismeretü korának e hamis ráfogásaitól törekszik most megszabadítani Karácsonyi János a nagy király emlékét s a Szent-István-társulat kiadásában az első magyar király alakja kezd mindinkább kibontakozni a legendák köréből s tisztább, fölismerhetőbb vonásokban jelenik meg előttünk.

Karácsonytól megtudjuk, hogy a Szent István korából fönmaradt tiz oklevél fele hamisítvány, a szentes kath. papok hamisításai. A klerusban divat volt, hogy magok írják meg az elhalt királyok nevében igényelt alapítványaik hitelesítő oklevelét. Ily silány hamisításnak bizonyult a híres Szilveszter-bulla is. Az ma már egészen bizonyos, hogy a szabadságszerető független magyar király nem ajánlotta föl országát a szentszéknek olyan együgyűformán, a mint azt az egyház a XVII. százév óta hirdeti. A magyar királynak a Szilveszter pápától állítólag elismert apostoli követsége is e szerint csak a pia fraus jellemző terméke.

Kötvé hisszük azt a Nagyboldogasszony-imádást is, melyet az újabb katolikusok józan magyar őseinkre ráfognak. A vakbuzgó Mária-tisztelet valójában spanyol cultus s a „regnum Marianum“ eszméjét is a spanyol jezsuiták fogadtatják el a spanyol zsoldban álló Pázmány-nal s az ő vakbuzgó követőivel. Ezek találják meg a XVIII. százévben Szent István jobb kezét is külföldön, melyet rég elvesztettek magyar őrizőik. Szerencsére föltalálták Raguzában is, Lembergben is, tehát két újabb példányban a gondatlanságuk miatt elveszett régi ereklyét. Szent Istvánnak ez az olajban őrzött kegyes jobb keze sujtotta annak idején kegyetlen csapásokkal az összes Árpád-rokonságot az olasz Péter kivételével. Vazult Szent István s nem Gizella királyné tétette vakká és süketté. Ezt állítja Pauler is. Az erdélyi Gyula vajda

családjával együtt kínos fogságba került; a többi herczeg kicsinyje-nagyja külföldre menekült a „szent“ király kegyes uralma elől. Ezekre mind kellő igazolást találunk legújabb s legőszintébb életrőjájánál; de ott találjuk azt a naivsáig menő jámbor fölfogást is, hogy kath. történetírónk az állítólag Imre herczegnek írott intésekből igyekszik megalkotni István király jellemvonásait. Imre herczeg korán elhalt, már 1031-ben nem volt szüksége ily intésekre. Ez „intéseknak“ pár évvel ezelőtt megjelent legújabb kiadása kétségtelenné teszi, hogy e hamis parainesis jóval István király halála után keletkezett. Valamelyik előkelőbb barát törekedett abban kellő útasítást adni a magyar királyok számára. Az a föltűnő körülmény, hogy e javaslat az idegenek pártolását szembeszökön ajánlja, meggyőző bizonyosság a mellett, hogy ez obscurus barátirat szerzője maga is idegen volt s becsületes, jó érzésű magyar nem lehetett.

A Szent István jobb kezének kezdettől „gyanus históriájának“ — a mint Pauler eluevezi — kellő felderítése után, érdemes volna most a szent király eltűnt koronája hollétét is kikutatni. III. Henrik Aba bukása után Rómába küldé „Aba lándsáját és Magyarország koronáját“, mit maga VII. Gergely pápa is felemlit 1074-ben Salamon királyhoz írt levelében. 1074 után VII. Dukasz Mihály görög császár küld a Salamon helyébe lépett Gézának Bizáncból koronát. „Ez új koronával kezdődik az igaz alkotmányosság Magyarországon“, mint Pauler szépen elismeri, mely új korona adásában Szent Péter utódainak s a pápai hatalomnak nem volt soha semmi legkisebb része sem. Mit csináltak azóta a magyaroktól visszavett István-féle koronával „Isten képviselői“ a nem épen mennybeli Rómában? Azt kellene immár buzgó katolikus történetíróinknak megtudni s a magyar nemzettel végre-valahára hitelesen tudatni. Hadd derüljön ki minden irányban, mily gonddal bántak a rájuk bizott nemzeti javakkal.

RÓRENC.

Kovács János

1846—1905.

Elment. S nem is fog visszatérni. A ki útnya annyira szeretett, az örökkévaló vizekre evezett át.

Maga után hagyja emlékét, mint az ifjúság nevelője, mint családtya és mint közhasznú ember. Keresztúri és kolozsvári tanintézeteinkben növekedve fel, erős nemzeti érzésben fejlődik s elbeszélő hajlamtól vezéreltetve tárgyát a történelmet választva, a nemzeti hősök cultusát lelkesülő lelke az ifjúság fogékony szívében kolozsvári főiskolánkban három évtizen keresztül kiváló sikerrel ápolja, s egészen boldogságát találta benne, mikor több mint egy évtizen át ez intézet ifjúságának igazgatója is volt. Családjának igazi gondos atyja, ki gyermekeinek igyekszik a legjobb nevelést adni és sorsukat a lehető legjobb módon biztosítani. Nagy kegyelettel viseltetik apósa, Kriza püspök iránt és fáradtsága sokat tett abban, hogy az elhunyt költőnek szülőházát emléktáblával jelölték meg, mely ünnepélyről „Kriza-album“ ezimén külön könyvet is adott ki.

Előszeregettel vesz részt társulati ülésekben, különösen a nemzeti szabadság ünnepeit rendező márt. 15-iki bizottság és az 1848/49-iki szabadságharez emlékeit fentartó ereklye-múzeum egylet gyűlésein, hol sok lelkes hazafias szónoklatot mondott. Az ilyenekre mindig készen állt. Társadalmi érintkezéseiben kereste a barátságot, kereste annyira, hogy mindenkinek legjobb barátja akart lenni . . .

Az élet mozgás és ez nála szószerinti értelemben igaz volt.